

Skabelse af trygge byrum for udsatte kvinder på Vesterbro

Rapporten "Skabelse af trygge byrum for udsatte kvinder på Vesterbro" er et projekt udført af konsulentvirksomheden Coexist i samarbejde med Reden og Mændenes Hjem. Konsulenthuset Antropologerne har været rådgiver på design af metoder og givet analytisk sparring på projektets resultater. Københavns Nattelivsudvalg og Nattelivspuljen under Københavns Kommune har finansieret projektet.

Tekst: Tina Gudrun Jensen, Coexist

Layout: Sandra Nicole Wibroe, Coexist

Fotos: Tina Gudrun Jensen og Sandra Nicole Wibroe

Publiceret januar 2026

Indhold

01	Resumé
03	1. Baggrund og formål
05	2. Undersøgelsens metoder
07	3. Kvindernes hverdag og vilkår
11	4. Kortlægning af trygge og utrygge byrum
20	5. Tryghedsskabende sociale netværk
23	6. Idéer fra go-along interviews
25	7. Idéer fra lokale aktører
27	8. Workshops med Redens kvinder
33	9. Idéer til at skabe trygge byrum for kvinder
35	Litteratur

Resumé

Udsatte kvinder som omfatter hjemløse, stofbrugere og sexarbejdere, er eksponerede for utryghed og vold på den åbne stofscene på Vesterbro. Formålet med denne undersøgelse, "Skabelse af trygge byrum for udsatte kvinder på Vesterbro", er at belyse hvordan man med fysiske og sociale tiltag kan sætte ind overfor kvinders udsathed, og reducere utryghed og vold i Vesterbros byrum. Fokus er på kvinderne og deres oplevelser af tryghed og utryghed, og også på det sociale netværk bestående af sociale tilbud som Reden, Mændenes Hjem og Den Blå Bus samt erhvervsdrivende fra kiosker, værtshuse, caféer og natklubber i området.

I undersøgelsen er anvendt go-along interviews med kvinder tilknyttet Reden og Mændenes Hjem og interviews med 16 aktører i det sociale netværk. Desuden er der lavet to kreative samskabende workshops med kvinderne samt en mindre udstilling med deres produkter.

Undersøgelsen viser at utryghed, vold og voldtægt er et hverdagsvilkår for udsatte kvinder, og at deres forhold på gaden er blevet værre over tid; bl.a. er der i dag færre steder, hvor kvinder kan sælge sex i sikkerhed. Kvinder er mere utrygge om natten end om dagen, særligt i forbindelse med sexarbejde og forhandlinger omkring stoffer, som er situationer hvor der er risiko for vold og voldtægt. Mange kvinder færdes i et fællesskab omkring stoffer, som både er trygt og utrygt. Her er mandlige pushere deres beskyttere, men også deres udnytttere, og deres indbyrdes relationer er præget af forhandlinger om og udvekslinger af stoffer og seksuelle ydelser. En ubalance i disse relationer kan skabe utrygge og risikofyldte situationer som konflikter, overfald, tyveri, vold og voldtægt.

Kortlægningen af udsatte kvinders bevægelser i byrum viser, at kvinderne oplever Den Brune Kødbý, især de små sidesmøger samt isolerede steder her som særligt utrygge. For at skabe en form for tryghed har kvinderne udviklet særlige strategier for at bevæge sig i disse byrum, fx at søge at opholde sig på steder som høje ramper, hvor det er muligt at skabe et overblik over og være på forkant med situationen.

interviewsundersøgelsen med det sociale netværk viser et potentiale for flere tryghedsskabende tiltag. De sociale tilbud spiller en stor rolle for kvindernes oplevelser af tryghed i hverdagen, men mangler ressourcer til at dække alle deres behov for tryghed og beskyttelse. interviews med erhvervsdrivende viser en velvillighed til at spille en større rolle for kvindernes oplevelse af tryghed, fx gennem at systematisere muligheden for at skabe trygge rum for dem.

På baggrund af indsigter fra det empiriske materiale og den idégenererende proces, der er kommet ud af undersøgelsen, anbefaler rapporten at der sættes ind i forhold til tre områder: byrum, sociale tilbud og socialt netværk. Tiltag i byrum omfatter bl.a. forskellige muligheder for at oprette rum, hvor kvinder kan sælge sex i sikkerhed, samt løsninger i form af alarmer og overvågning på steder, hvor kvinder er særligt udsatte. Sociale tilbud omfatter en opgradering af NGO'er og offentlige organisationer, der arbejder med udsatte kvinder. Socialt netværk omfatter det uformelle lokale sociale netværk, der er omkring kvinderne, og kan støtte op omkring dem, fx gennem skabelse af safe spaces.

1. Baggrund og formål

Udsatte kvinder som omfatter hjemløse, stofbrugere og sexarbejdere, er eksponeret for utryghed, chikane og vold, særligt i nattetimerne, når de færdes omkring den åbne stofscene og andre steder på Vesterbro i København. I 2023 besluttede Københavns Kommunes Socialforvaltning derfor at etablere et særskilt stofindtagelsesrum for kvinder ved Reden København. Socialforvaltningen har påpeget, at et stofindtagelsesrum alene ikke løser de problemer, der er i forhold til udsatte kvinders generelle oplevelser af utryghed og vold i byrum. Det er derfor vigtigt at finde ud af, hvordan man kan gøre gaden sikrere for disse kvinder.

Kvinder er de mest udsatte

Undersøgelser af hjemløshed viser, at utryghed og sårbarhed er et strukturelt vilkår på gaden uanset køn, men at udsatte kvinder især er ofre for vold (Kronbæk et al. 2022; Maini-Thorsen 2018). Vold i form af fysiske og psykiske overgreb fungerer som den primære form for social kontrol på den åbne stofscene, hvor maskulin dominans præger hierarkiet i det sociale miljø med kvinderne i bunden (Kronbæk et al. 2022). Den fysiske indretning af byrummet er afgørende for kvinders psykiske og fysiske hverdagsliv i og omkring stofscenen (VIVE 2018). Coexists steds- og tryghedsundersøgelse af Den Brune Kødby (Jensen et al. 2022) viser, at i Den Brune Kødby er der 30 steder i form af parkeringskældre, trappeafsatser- og nedgange, sidesmøger, samt såkaldte 'uprogrammerede' områder (steder uden egentlig betegnelse), hvor brugere indtager stoffer. De kvinder der er og arbejder her, særligt i aften- og nattetimerne, er konstant på vagt for at undgå at blive ofre for vold og voldtægt. Derfor søger de at opholde sig på steder, de opfatter som trygge, hvor der er et vist socialt liv og sikkerhedsnet, fx i form af vagter og andre personer der har en fast tilknytning til stedet. En senere undersøgelse udført af Coexist (Bruhn & Jensen 2023) har vist, at der blandt de lokale aktører fra institutioner og erhverv er en vis opmærksomhed på stedets udsatte, et hensyn, som ville kunne videreudvikles til et mere styrket og tryghedsskabende socialt netværk.

Om undersøgelsen

Med denne undersøgelse, "Skabelse af trygge byrum for udsatte kvinder på Vesterbro", søger vi at belyse, hvordan man med fysiske og sociale tiltag kan sætte ind og mindske kvinders udsathed, og reducere utryghed og vold i Vesterbros byrum. Formålet med projektet er først og fremmest at kortlægge udsatte kvinders adfærd og bevægelsesmønstre i byrummet omkring den åbne stofscene på Vesterbro. Dette er for at skabe indsigt i, hvordan byens fysiske rammer påvirker deres oplevelser af tryghed og færden i byrummet. Fokus er på kvinderne, men også på at udforske, hvilket tryghedsskabende potentiale, der kan være i det sociale netværk omkring kvinderne, bl.a. i form af erhvervsdrivende, institutioner og andre, som befinder sig i disse byrum.

Der mangler praksisnær viden og tilpassede løsninger

Der findes en del viden om udsatte kvinder, men der mangler systematisk viden om, hvordan udsathedens konkret udspiller sig i disse kvinders hverdagsliv, altså viden som gør at vi kan sætte ind med løsninger. Dette vil denne antropologiske undersøgelse forsøge at bidrage med, ved at tage udgangspunkt i kvinders egne oplevelser, handlemønstre, perspektiver og ønsker, og ved at bruge deltagende og samskabende metoder. På baggrund af interviews og workshops med kvinder tilknyttet Reden og Mændenes Hjem og lokale aktører, udpeger, bearbejder og idéudvikler vi tiltag til at gøre gaden sikrere for udsatte kvinder. De idéer som undersøgelsen har resulteret i, er udviklet med, til og for kvinderne. Fra start til slut i undersøgelsesfasen er de blevet spurgt ind til løsningsforslag og har givet feedback på lokale aktørers løsningsforslag samt på undersøgelsens analyser og resultater.

Om denne rapport

Denne rapport formidler processerne og resultaterne af projektet ved at videregive kvindernes fortællinger, udpegning af steder og deres adfærd i byrum. Den videregiver fotos af udvalgte byrum samt udstillingsmaterialer skabt på to workshops med kvinderne. Den præsenterer forskellige opfattelser af tryghed og utryghed blandt kvinder tilknyttet Reden og Mændenes Hjem, og diskuterer potentialet for tryghedsskabende sociale netværk. Rapporten slutter med et idéer og anbefalinger til, hvordan man kan skabe mere trygge byrum på Vesterbro for udsatte kvinder, som tager direkte udgangspunkt i kvindernes ønsker og skitserede modeller for tryghedsskabende tiltag.

2. Undersøgelsens metoder

I denne undersøgelse er der anvendt fire forskellige metoder: go-along interviews med 10 kvinder, interviews med 16 aktører i det sociale netværk omkring kvinderne, to kreative samskabende workshops samt en mindre udstilling af kvindernes produkter. Metoderne bliver beskrevet kort her for at give et indtryk af processen.

Go-along interviews med kvinder

En særligt velegnet metode er go-along interviews (Kusenbach 2003), der fungerer som en form for deltagerobservation, hvor antropologen gennem gående interviews deltager i den interviewede persons rutiner, praksisser og oplevelser af steder. Go-along interviews med kvinder tilknyttet Reden og Mændenes Hjem har til formål at kortlægge kvindernes adfærdsmuligheder og bevægelsesmønstre i Vesterbros byrum, og hvordan de fysiske rammer påvirker deres oplevelser af tryghed og måder at færdes på. Fokus har været på, hvad tryghed er for kvinderne, og hvordan de definerer tryghed i forhold til de omgivelser, de færdes i, fx hvilke typer byrum og sociale aktører, der skaber tryghed for dem.

Coexist har udført go-along interviews af omkring 2 timers varighed med 10 kvinder. Kvinderne er mellem 35 og 65 år, nogle definerer sig som hjemløse, de fleste er stofbrugere, nogle sælger sex, og andre søger at ernære sig på anden vis, fx gennem at samle flasker. På disse gåture har kvinderne vist deres daglige ruter og rutiner, og antropologen har taget fotos af og noter om steder, der har særlig betydning for dem. Af etiske hensyn til deltagerne er der hverken anvendt kamera og optaget lyd, fotos eller film af kvinderne. Tillid har vedvarende skulle skabes og forhandles med kvinderne, der hele tiden måtte overveje, hvad de kunne fortælle, og hvad der måtte skrives ned. Kvinderne er blevet betalt for deres deltagelse via det sociale frikort, og projektet støtter således op om et tiltag, der giver kvinderne mulighed for at skabe en værdig måde at tjene penge på.

interviews med lokale aktører

Sideløbende med go-along interviews har vi gennemført en interviewsundersøgelse med i alt 16 personer, fra det lokale sociale netværk, som kvinderne under gåturene har udpeget som potentielt tryghedsskabende. Formålet med disse interviews har været at finde frem til god praksis omkring, hvordan lokalmiljøet kan støtte op om kvindernes oplevelser af trygge byrum. De interviewede personer består af ansatte ved Reden og Mændenes Hjem, Den Blå Bus, forskellige typer af vagter i Kødbyen, ansatte i caféer, værtshuse, natklubber, kiosker og hoteller.

Kreative workshops på Reden

Det empiriske materiale fra interviews med kvinder og det lokale sociale netværk er blevet analyseret, og resultaterne herfra er brugt til at samskabe løsningsforslag med kvinderne på to kreative workshops afholdt på Reden, hvor kvinderne har arbejdet videre med og sammen om idéer til, hvordan man kan skabe mere trygge byrum for dem.

Udstilling

Resultaterne fra de to workshops er en lille udstilling af kvindernes kreative produkter, og består af modeller af sexrum samt kortlægning af ruter og utrygge steder samt Coexist's fotos af nogle af de steder på Vesterbro, hvor kvinderne har deres daglige færden.

Udstillingen blev indviet ved et offentligt arrangement på Vesterbro Bibliotek 24. november 2025. Coexist var vært, kvinder og ansatte ved Reden og Mændenes Hjem deltog, og formålet var at formidle og diskutere undersøgelsens resultater med 30 deltagende, heriblandt Københavns Kommunes socialborgmester. Det er planen, at udstillingen skal cirkulere mellem og vises frem på tilbud for udsatte kvinder og andre relevante steder i København.

3. Kvindernes hverdag og vilkår

Dette kapitel beskriver opfattelser blandt kvinderne fra Reden og Mændenes Hjem af tryghed og utryghed relateret til deres færden i Vesterbros byrum. Kvinders udsathed i Vesterbros byrum forekommer at være tiltaget med årene, i takt med at deres hverdag og vilkår på gaden har ændret sig. Det var generelt for de 10 kvinder, som deltog i go-along interviewene, at utryghed er et livsvilkår de lever med. Derfor er det ikke noget, kvinderne selv taler om. Når de blev spurgt ind til tryghed og utryghed, talte de først og fremmest om steder, sociale relationer, institutioner, situationer, praksisser og adfærd.

På gaden for at "lave penge"

Der er forskellige grupperinger af kvinder i miljøet, fx i forhold til udsathed, etnicitet, og former for stoffer og omfang af stofindtag. De 10 kvinder der har deltaget i go-along interviews, er alle født i Danmark og Sverige, men har vidt forskellige baggrunde og historier om, hvordan de har startet deres liv på gaden. Flere har været på gaden i flere årtier, nogle siden de var teenagere, og har erfaring med både hjemløshed, sexarbejde og stoffer. Andre har lange uddannelser og haft gode jobs, men er senere i livet kommet i en social situation, der har kastet dem ud i hjemløshed og stoffer. Nogle har i perioder været stoffri. Flere af kvinderne havde ikke sovet i flere døgn, da antropologen gik med dem, og de fortalte, at de sjældent sover, men i stedet falder om tilfældige steder i byrummet som fx i en trappeafsats eller op ad et cykelstativ. Nogle af kvinderne har et sted at bo, men kommer der sjældent på grund af manglende tid; for de fleste er det at "lave penge", uanset hvordan dette foregår, et konstant arbejde.

Natten er særlig utryg

De interviewede kvinder opholder sig på gaden på Vesterbro det meste af døgnet, og primært aften og nat; for nogle er det forbundet med et ønske om at holde sig væk om dagen, hvor børnefamilier og turister præger bybilledet. På gåturene talte de om, hvordan de oplever en stor forskel mellem nat og dag: "Hele scenen skifter om natten", beskrev en af de interviewede kvinder, og en anden beskrev natten som "en anden kultur". Kvinderne oplever generelt natten som mest utryg: "Der føler jeg mig skrøbeligere", som en kvinde udtrykte det.

Forskel på før og nu

På de gående interviews med kvinderne talte de ofte spontant om forskellen på før og nu: hvordan det var at færdes på Vesterbro før i forhold til nu, og om hvordan Vesterbro har forandret sig. Forandringen går fra at der før var mere fællesskab mellem gadens kvinder, og dermed tryghed, til at det i dag er mere individualistisk. Det er især de kvinder, der har levet et langt liv på gaden med at sælge sex, som husker at man før passede på, holdt øje med og hjalp hinanden eller "holdt sammen", som én udtrykte det, fx i forhold til sexkunder, hvor kvinderne i fællesskab aftalte priser på sex. I dag er der næsten ikke noget fællesskab og sammenhold, alle tænker på sig selv, rivaliserer mod hinanden, stjæler hinandens kunder og underbyder sig til sexkunder, fx går langt ned i pris, helt ned til 25 kr. for et sexjob.

Vilkår for sexarbejde har også forandret sig fra, at kvinderne før havde mulighed for at sælge sex på bordeller, i hoteller med faste aftaler om at leje værelser og i kabiner i pornobutikker - steder som stort set er forsvundet med by- og boligudviklingen - til, at de i dag sælger sex på offentlige steder, på gaden, i trappeopgange og i parkeringskældre. Kvinderne beskriver de 'gamle' steder som tryghedsskabende, blandt andet fordi der var personale til stede omkring dem i form af receptionister, portierer og andre.

Voldtægt er del af hverdagen

Den nuværende situation med sexarbejde på gaden betyder at kvinderne er meget mere udsatte i forhold til vold og voldtægt. Mange af de interviewede kvinder har været udsat for flere voldtægter, og beskriver voldtægt som en del af hverdagen. Det er ikke noget de typisk melder til politiet, både fordi de ser det som gadens vilkår, men også fordi de har erfaring med at politiet ikke tror på dem eller tager dem seriøst.

Utryghed skaber hårdførhed

Under go-along interviewene talte kvinderne ikke af sig selv om tryghed og utryghed. Spurgt ind til deres oplevelser af tryghed og utryghed, beskrev flere utryghed som en del af deres hverdag på gaden, hvor det er 'gadens lov' at skulle forsvare sig og være voldelig.

Man bliver hårdfør af at være i miljøet, det hårde bliver normaliseret"

-En 39-årig kvinde som har været i miljøet i 5 år

At være del af noget større som både trygt og utrygt

For mange kvinder er tryghed forbundet med at kende andre. I forhold til at være på Café Dugnad om natten, sagde en kvinde: "Jeg føler mig ikke utryg, for jeg kender folk og ved, hvor jeg skal gå hen". Kendskab handler om forudsigelighed, som skaber en form for tryghed, uanset miljøernes farlighed; det er ofte det uforudsigelige, der opleves som utrygt (Carey 2017). Tryghed handler for mange også om at høre sammen med andre, fx i grupper, i kontrast til at være alene. Flere kvinder nævnte, at de tilhører forskellige grupper, som de omtalte som deres "familie". Disse familier er grupper af kvinder og mænd, som har et fællesskab omkring stoffer, hvor man passer på hinanden. En kvinde beskrev den familie hun gik sammen med, som "en dysfunktionel familie" fordi der også er mange konflikter. På den måde kan gruppen også være utryg.

Relationer

Hvor der kan være en tryghed i det kendte, herunder kendskab til mennesker, kan det både være trygt og utrygt at færdes blandt andre mennesker. En kvinde beskrev, at det er både trygt og utrygt at have andre mennesker omkring sig, og at det er tryggest at være sammen med venner – men også altid usikkert med venner, som pludselig kan blive til uvenner. Dette kan hænge sammen med oplevelsen af manglende fællesskab og sammenhold mellem kvinderne i dag generelt. Kvinderne giver udtryk for at de sociale relationer og kontrakter de har i dag med hinanden ikke er baseret på at hjælpe hinanden, men på at indgå i tjenester, det vil sige en proces af gensidige udvekslinger hvor man skylder hinanden noget. Ubalance i dette forhold kan skabe utrygge situationer som konflikter, overfald, tyveri, vold og voldtægt.

Relationer mellem kvinder og mænd

Som beskrevet er vold i form af fysiske og psykiske overgreb en primær form for social kontrol på den åbne stofscene, hvor maskulin dominans præger hierarkiet i det sociale miljø med kvinderne i bunden (Kronbæk et al. 2022).

De interviewede kvinder talte sjældent direkte om deres relationer til de mænd, de var i gruppe med, eller de omtalte mændene og relationen til dem med forsigtighed. I disse relationer er mænd, fx mandlige pushere, beskyttere af kvinderne, men kan hurtigt vende til også at være kvindernes udnytttere, som kan blive voldelige. Nogle kvinder beskrev mændene som "mandschauvinistiske" og at de hele tiden forsøger at få seksuelle ydelser ud af kvinderne. Forholdet mellem mænd og kvinder er præget af forhandlinger, hvor kvinderne fx kommer i situationer hvor de betaler mænd for stoffer mod seksuelle ydelser, eller at mændene, hvis kvinderne er i et skyldforhold til dem, misbruger dem, fx låner dem ud til andre mænd, som en del af deres indbyrdes forhandlinger.

Opfattelser af politiet

Kvindernes tale om utryghed handler meget om politiet, som én beskrev som "utrygge mennesker". Deres oplevelser af det almene politi (med undtagelse af Den Blå Bus) er, at de mangler respekt overfor udsatte mennesker. Mange har oplevet at føle sig stemplet, chikaneret og diskrimineret af politiet. Kvindernes oplevelse af utryghed i forhold til politiet hænger sammen med en generel manglende tillid til systemet, som mange ofte har kæmpet med siden de var helt unge, og som de ikke oplever har hjulpet dem, men snarere stigmatiseret dem.

Utrygge situationer og praksisser

Generelt beskrives de forskellige hverdagssituationer på gaden som utrygge. Det kan veksle fra uønsket opmærksomhed fra besøgende i Kødbyen til fulde unge, som filmer dem mens de tager stoffer eller laver sexarbejde. Når det sker, oplever kvinderne det som "at blive udstillet" og som chikane. At sælge sex er generelt noget kvinderne beskriver som utrygt, bl.a. fordi de i disse situationer kan blive udsat for vold og voldtægt. Forhandlinger med fx mænd i ens egen gruppe om tjenester i form af stoffer og seksuelle ydelser er også noget kvinderne opfatter som utrygt. At skylde andre penge er ligeledes noget, de opfatter som utrygt, fordi det ofte har vold som konsekvens. Dette betyder at de fx ikke kan færdes i byrum alene uden risiko for at blive overfaldet. Andre utryghedsskabende situationer er, når de sociale tilbud lukker, og kvinderne overlades til gaden.

Trygge situationer og praksisser

Situationer og handlinger som kvinderne opfatter som potentielt tryghedsskabende, er fx at færdes mellem mennesker på Halmtorvet, fx for at samle flasker, fordi de her kan møde mennesker, der vil hjælpe. Andre handlinger som at holde øje med hinanden og passe på hinanden, opfatter kvinderne som trygt. Flere kvinder har indlejret adfærdsmønstre og praksisser, hvor de holder øje med omgivelserne for at skabe en form for tryghed, fx gennem at opholde sig på steder, hvor man kan observere omgivelserne, have overblik over situationen og forudsige hvad der sker. Som en kvinde udtrykte: "Jeg observerer alt for at være på forkant med situationen". Det kunne fx bestå i at placere sig mellem biler i en smøge et sted, hvor der kommer mange mennesker forbi, og på den måde både sidde i skjul og holde øje med omgivelserne. Det handler desuden om "altid at prøve at læse situationen", som en anden kvinde gav udtryk for, i forhold til hvilket humør andre er i, om de er på stoffer, og om det er først eller sidst på måneden.

4. Kortlægning af trygge og utrygge byrum

I dette kapitel anlægges en stedsspecifik vinkel på tryghed og utryghed, idet vi fokuserer på den konkrete kortlægning og kvindernes beskrivelser af de steder de kommer og bruger, og som udgør scenen for deres arbejde og daglige og natlige væren. På de 10 go-along interviews gik kvinderne stort set den samme rute, som nogle kaldte "Bermudatrekanten", fra Reden over Halmtorvet til stofindtagelsesrummet H17, ned ad sidesmøgerne og videre til enten Café Dugnad, eller forbi DGI Byens P-kælder i bunden af Den Brune Kødbý og videre til Café Dugnad. Herfra gik nogle videre til Istedgade forbi Mændenes Hjem og videre til Reden. Få andre kvinder startede med at gå fra Halmtorvet mod Hovedbanegården, videre op ad Istedgade og til Reden. En enkelt kvinde gik videre ned ad Victoriagade og mod søerne på Frederiksberg. Andre nævnte, at de også færdedes andre steder på både Istedgade, i hele København og Frederiksberg samt i andre dele af landet.

I løbet af gåturen blev kvinderne bl.a. spurgt til, hvordan de oplevede de steder, de viste frem, og om de oplevede dem som trygge eller utrygge. Dette kapitel beskriver forskellige steder på kvindernes ruter, og har særligt fokus på de steder, som kvinderne opfatter som særligt trygge og utrygge. Nogle steder opfatter kvinderne som både trygge og utrygge, afhængig af de personer der er der, hvad det er for en situation, og om det er dag eller nat.

Reden som både trygt og utrygt

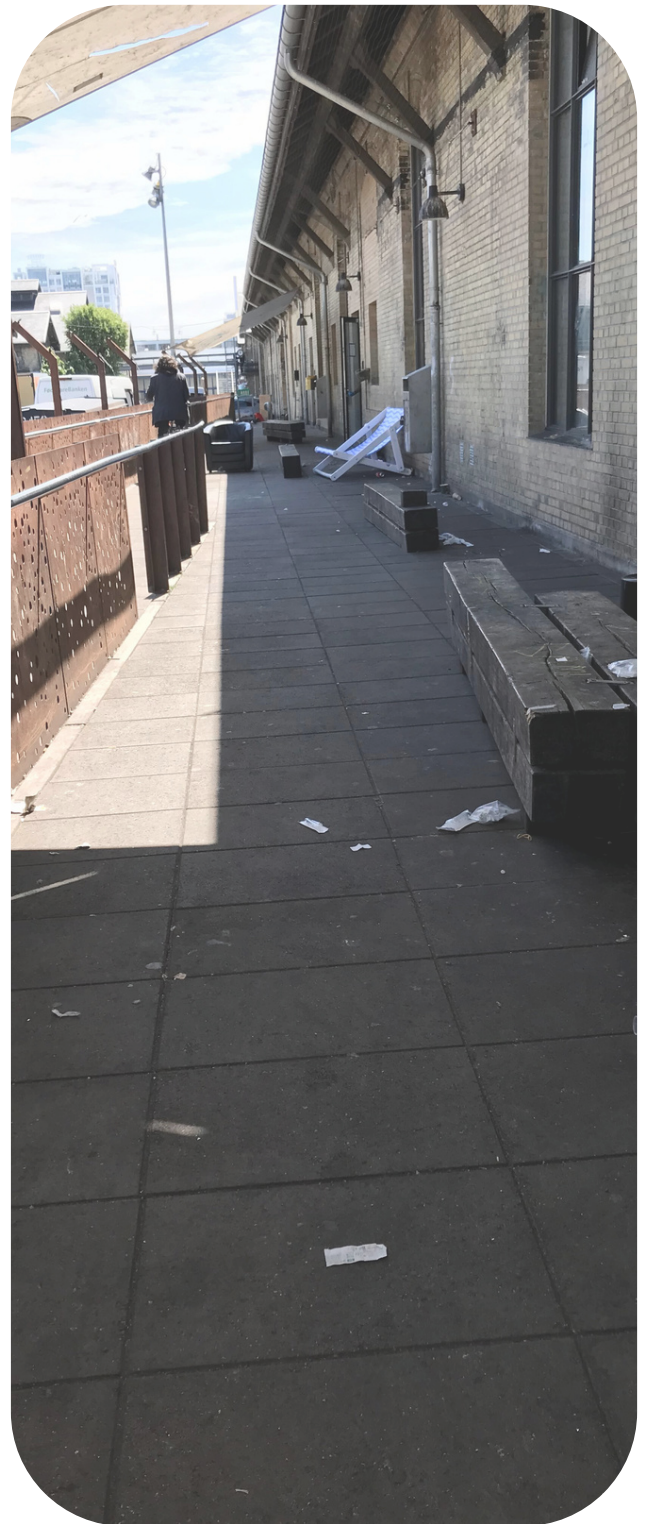
Kvinderne opfatter Reden som et sted, der er både trygt og utrygt. Redens personale skaber tryghed for dem, og det nye stofindtagelsesrum oplever flere som mere roligt og mere trygt end stofindtagelsesrummet H17. Men de kan alligevel opleve stedet som utrygt på grund af konflikter mellem kvinderne her, som er splittet op i grupper, er støjende, bliver "rullet", stjæler fra hinanden og kan være voldelige. Desuden forsvinder oplevelsen af tryghed når de ikke har adgang til Reden.

Stofindtagelsesrummet H17 som både trygt og utrygt

Kvindernes ruter går forbi stofindtagelses-rummet H17 og dets rampe udenfor, som flere opholder sig på i mange timer i døgnet. Her køber og indtager de stoffer og hænger ud med andre. Kvinderne oplever rampen som både tryk og utryk. De oplever Rampen som tryk, når der er mange mennesker, hvilket giver dem en oplevelse af "socialt sammenhold", som en kvinde udtrykte det. Det gælder især, når de opholder sig der med mennesker, de kender. De oplever også rampen som et trykt sted, når H17s personale er til stede

Kvinderne oplever, at det er utrykt at være på rampen alene, når der er mennesker, som overfalder, "ruller", stjæler fra og slås med hinanden, især om aftenen og natten. Kvinderne fortæller også, at det er på rampen, der opstår utrykke situationer med mænd, som vil indgå i forhandlinger om at kvinderne leverer seksuelle ydelser for at få stoffer af mændene. Rampen på H17 oplever kvinderne især som utryk, når H17 lukker, fx i situationer hvor personalet vurderer at der er for meget ballade, lukker og genner brugerne væk.

Første sidesmøge

Det er når stofindtagelsesrummet H17 lukker, at brugerne søger ned gennem de små sidesmøger. Kvinderne beskrev stedet som "meget utrygt", især når de færdes alene og om natten. Flere kvinder berettede om, at det er her, de befinder sig i utrygge situationer som at sælge sex og har forhandlinger med mænd i stofmiljøet om stoffer og seksuelle ydelser. En kvinde beskrev det som meget utrygt at være her sammen med mænd, at kvinderne bliver "underkøjet af mændene", som "giver tæsk", "udviser magt" og tager deres penge.

Det er også her kvinder sidder i skjul mellem bilerne eller oppe på rampen, som begge er steder hvor de kan holde øje med, hvem der kommer, og på den måde søger at skabe en fornemmelse for forudsigelighed og tryghed.

Anden sidesmøge

Her indtager nogle af kvinderne stoffer, sover og besørger sig. Det er dog ikke alle, der synes det er i orden at bruge stedet, idet et festudlejningssted har beliggenhed her, og der er mange gæster udefra. Nogle kvinder har oplevet konflikter med festende lejere af stedet. Andre har haft gode oplevelser med festende lejere, som har tilbudt dem drinks.

Høkeren

Café Høkeren i Den Grå Kødby opfatter flere kvinder som et sted, der hjælper dem i deres hverdag. Fx stiller Høkeren pantflasker frem til dem, og har også hjulpet med at bygge et shelter til en kvinde, der i en periode var i karantæne fra de sociale tilbud og boede på gaden.

Uprogrammerede zoner

Kvinderne opholder sig på såkaldt "uprogrammerede områder" i Kødbyen, dvs. områder med fx containere uden funktionsbestemmelse, for at indtage stoffer, lave sexarbejde og besørges sig. Disse steder opfatter de som delvist trygge fordi der er andre mennesker i nærheden, men samtidig som utrygge fordi ingen mennesker opholder sig her, hvilket gør kvinderne udsatte i forhold til at "blive fanget" på disse steder, som en kvinde udtrykte det.

P-kælderen ved DGI Byen

I denne P-kælder kommer kvinderne for både at sove, indtage stoffer og sælge sex. Kvinderne opholder sig i forskellige dele af P-kælderen, og søger at finde nicher, hvor de kan finde hvile. Den nederste del af P-kælderen beskrev flere som "meget farlig" fordi der er mange steder, man kan blive "fanget", og hjælpen kan være langt væk. Nogle kvinder efterspørger flere kameraer her, fx ved elevatoren i kælderen, som et meget utrygt sted. Det er også i P-kælderen, at kvinderne støder på vagter, som de ofte beskrev som både gode (fordi de kunne komme til hjælp) og dårlige (fordi de kunne forstyrre fx sexarbejde).

Kvægtorvet

Fra den bageste del af Den Brune Kødbý gik ruten med kvinderne ofte til den forreste del og Kvægtorvet, som er kendt for at være et af de utryggeste steder i denne del af Kødbýen (Jensen et al 2022). I den periode go-along interviewene fandt sted var der en fotoudstilling ude foran Øksnehallen, som bestod af store udstillingssøjler med fotos. En kvinde udtrykte under et gående interviews, at udstillingssøjlerne foran Øksnehallen gjorde hende utryg fordi hun ikke kunne se, om der gemmer sig nogen bag. Hun foreslog at man løftede søjlerne fx på hjul, så man bedre kan se fødder af personer, der evt. står bag søjlerne. Det giver en mulighed for at forudsige adfærd, og dermed for at skabe oplevelser af tryghed.

Toilettet på Kvægtorvet

Kvinderne udgår at bruge toilettet mellem Øksnehallen og Café Dugnad, selvom de indimellem er nødt til det på grund af manglende toiletforhold i Kødbýen. Dels fordi de opfatter toilettet som beskidt og ulækkert, og dels fordi flere af dem har oplevet flere voldtægter der.

Her er jeg blevet voldtaget nogle gange"

Café Dugnad

På rutens næste stop, Café Dugnad, hvor mange kvinder opholder sig hele døgnet for at spise, besøge Sundhedsrummet og hænge ud, beskrev flere, at de føler sig "beskyttet" og "tryk" her, når der er åbent, især i Sundhedsrummet. Når Café Dugnad lukker kl. 18 og personalet går hjem, er det noget andet. Nogle kvinder synes Café Dugnad er meget utrygt om natten på grund af risiko for tyveri, vold og voldtægt. Andre føler sig trygge ved at være der også om natten, når de er her med mennesker, de kender. Enkelte oplever Café Dugnad som utrygt både nat og dag, idet der er risiko for overfald på alle tidspunkter af døgnet.

Onkel Dannys Plads

På Onkel Dannys Plads finder mange af kvinderne et helle, hvilket de beskrev som "trygt" og "hyggeligt" om dagen. Nogle bruger pladsen om dagen til at sidde og fixe i skjul i kringelkroge eller bag plantekasser. Enkelte har oplevet at få tilbudt kaffe på pladsens café. At der ved pladsen er sameksistens med mennesker indenfor rækkevidde i et naturligt lukket rum, som samtidig giver mulighed for diskrete opholdssteder i skjul, er sandsynligvis årsag til at flere kvinder opfatter den som tryk. Nogle kvinder opfatter dog Onkel Dannys Plads som meget utryk om natten, hvor der kan stå personer på lur i pladsens kringelkroge.

Bag H15

Kvindernes rute gik også forbi området bag H15, tæt på Onkel Dannys Plads, hvor de opholder sig, fx tager stoffer i skjul bag en bil. Stedet fungerer også som en niche, hvor man kan stå i et indhak og holde øje med omgivelserne og være på forkant med situationen.

Den Hvide Kødby

Flere, men ikke alle kvinder, bevæger sig ind i den Hvide Kødby, hvor der er et væld af caféer, restauranter og mennesker. Her samler de pant, tigger om penge og møder især unge mennesker, som nogle beskriver som søde, fordi de hjælper med pantflasker og giver drinks og penge, og som andre beskriver som chikanerende fordi de kan finde på at råbe grimme ting efter dem og filme dem mens de indtager stoffer eller udfører sexarbejde. Flere kvinder udpegede under gåturene restauranter, barer og natklubber her, som er venlige over for dem, fx stiller pantflasker frem til dem eller byder dem på en drink.

Halmtorvet (midterrabat)

Den lange midterrabat på Halmtorvet, hvor flere af de interviewede kvinder går og samler flasker flere timer om dagen, opfatter de som tryk på grund af de mange mennesker, der opholder sig her og bruger midterrabatten til at hænge ud med andre, indtage mad og drikke. Nogle udpegede brune værtshuse omkring Kvægtorvet som steder, hvor de kan opsøge hjælp, blive tilbudt en siddeplads og en sodavand.

Toilettet på Halmtorvet

Toilettet på Halmtorvet er alle interviewede kvinder bekendt med, som et sted til at sove, tage stoffer og lave sexarbejde. Det er også et sted, de ikke bryder sig om at opholde sig, og slet ikke alene, da flere har oplevet overfald og voldtægt her. De opfatter stedet som et af de mest utrygge steder om natten.

Istedgade

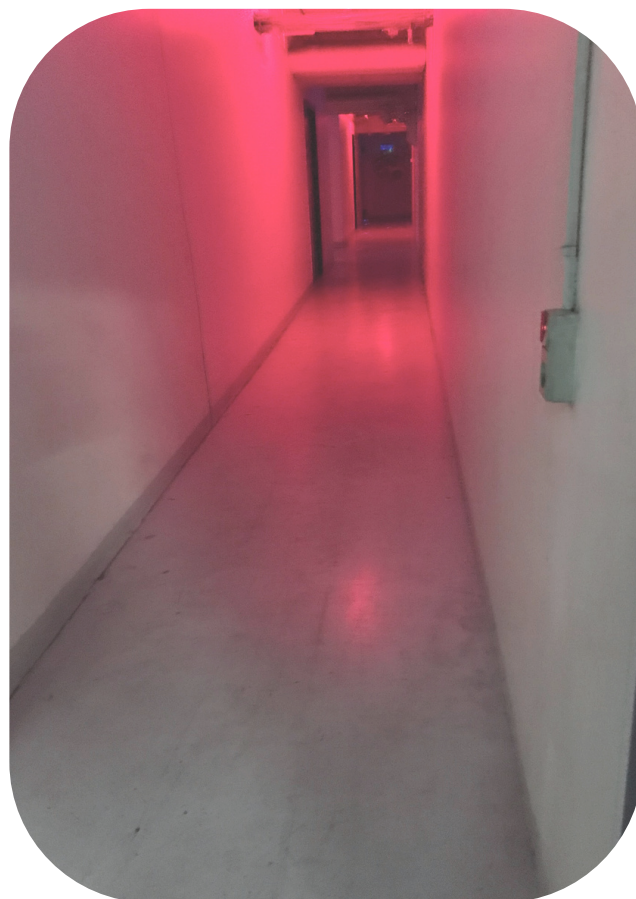
De fleste kvinders rute går op ad Istedgade fra Hovedbanegården og til Gasværksvej, hvor Reden ligger. Andre kvinder færdes også op til enden af Istedgade ved Enghave Plads. Her samler de pant, og kender flere steder som pizzeriaer, værtshuse, stripperklubber, hvor de kan få en drink, og møde fulde mennesker der giver dem en skilling. Nogle opfatter også stedet som utrygt på grund af andre grupper af udenlandske sexarbejdere, som de opfatter som konkurrenter.

Hoteller i sidegaderne til Istedgade

Kvindernes rute omkring Istedgade går også omkring sidegaderne, hvor flere viste Hotel Saga, Hotel Bjørn og Hotel Tiffany. Kvinderne omtalte disse hoteller med en vis nostalgi, som noget der hører fortiden til, og som tryghedsskabende steder for sexarbejde. Sexarbejdet her foregik dengang med hotelpersonalets medvidende. Her var portieren en tryghedsskabende figur, som var medvirkende til, at kunderne "teede sig pænere", som en kvinde beskrev det. Flere havde for år tilbage haft faste aftaler om leje af hotelværelser til sexarbejde med disse hoteller. En af kvinderne lejede værelse for op til 2 uger ad gangen på samme hotel, hvor hun havde en rød lampe i vinduet der lyste, når hun var optaget. Men med tiden er hotelpriiserne mangedoblet, og priserne på sexarbejde ikke fulgt med. I dag bliver kvinderne smidt væk, hvis de nærmer sig hotellerne. Desuden kan de ikke komme til at booke rum, da bookingsystemet er lavet om, og man kun kan betale med kort.

P-kælder ved Lidl på Vesterbrogade

Denne P-kælder besøges af nogle kvinder for at sove og lave sexarbejde. På turen rundt i P-kælderen beskrev de den som mere tryk end P-kælderen ved DGI Byen, bl.a. fordi her er mere bevægelse af biler og mennesker. En kvinde fortalte at hun på et tidspunkt brugte stedet som et fast sovested, og beskrev en bestemt P-vagt, som ofte vækkede hende med kaffe og croissant tidlig morgen. På spørgsmålet om, hvad denne gestus betød for hende, sagde hun: "Det gjorde min dag". Hun nævnte desuden, at en grund til den gode kontakt var, at hun altid sørgede for at rydde op efter sig, og på den måde viste, at hun passede på stedet.

Trappenedgange

I sidegaderne mellem Istedgade, Vesterbrogade og Gammel Kongevej er der nogle kvinder, som benytter sig af trappenedgange i det offentlige rum som sovesteder, hvor de sover både sammen med andre og alene. At sove alene her er noget, der indebærer en stor risiko for voldtægt.

5. Tryghedsskabende sociale netværk

Repræsentanter som lokale aktører fra institutioner og erhverv i det sociale netværk omkring kvinderne er også blevet interviewet. Som nævnt er der blandt det sociale netværk i Den Brune Kødby en vis opmærksomhed på stedets udsatte, et hensyn, som evt. kan videreudvikles til et mere styrket og tryghedsskabende uformelt socialt netværk (Bruhn & Jensen 2023). Go-along interviewene med kvinderne var netop også en anledning til at spørge ind til personer eller organisationer, som kvinderne mødte i deres hverdag, og som de oplevede at de kunne henvende sig til og evt. få hjælp af i utrygge situationer. For hvert nyt go-along interview, blev listen over det lokale sociale netværk udvidet med flere kategorier og navne på steder. Kvinderne udpegede især værtshuse, restauranter, natklubber, caféer, kiosker og deres personale samt forskellige typer af vagter. De forskellige sociale tilbud, som arbejder med kvinderne er desuden interviewet. Der er foretaget interviews med i alt 16 personer, som er blevet spurgt om hvilke situationer de har mødt kvinderne i, om de har kunnet hjælpe kvinderne i disse situationer, og derudover om de har ideer til, hvordan man kan gøre gaden tryggere for kvinderne.

Personale ved Reden, Mændenes Hjem og Den Blå Bus

Fire personer ved Reden og Mændenes Hjem og Den Blå Bus er blevet interviewet. Det sociale og sundhedsfaglige personale fra Reden og Mændenes Hjem kunne bekræfte mange af de indsigter, der kom ud af go-along interviewene med kvinderne. Deres opfattelse var, at kvinderne konstant føler sig utrygge, og særligt om natten, hvor de skal yde sexarbejde i forhold til kunder, og færdes omkring den åbne stofscene. Her er de udsat for overgreb fra mandlige brugere, som de tvinges ud i forhandlinger omkring sex og stoffer. En interviewperson beskrev voldtægt som "uhyggeligt normalt", og fortalte at kvinderne selv har svært ved at erkende at det som en kriminel handling, de udsættes for. Dette bliver bekræftet når de forsøger at anmelde voldtægten til politiet, som ofte mener, at det er kvindernes egen skyld, idet de sælger sex. Personalet bekræfter også kvindernes store mistillid til hele "systemet" som sådan, fra politiet, det kommunale system og hospitalsvæsenet, hvor de møder en generel stigmatisering.

Personalet erkender, at der er sket en udvikling i miljøet omkring kvinderne fra at være mere social og holde øje med hinanden til at det er blevet mere individuelt og forrået, præget af "the survival of the fittest". Denne udvikling kommer bl.a. af forandringer i former for stofindtag, hvor kokain i dag er det primære stof (en "upper") i forhold til heroin (en "downer"). Som en af de interviewede personale sagde: "I og med at kokainen er blevet det primære stof, så er mentaliteten også en anden, hver er sin egen".

Personale fra caféer, værtshuse og natklubber

Seks personer, som arbejder på caféer, værtshuset og natklubber i Kødbyen og omkring Kvægtorvet er blevet interviewet. De der arbejder her, har bemærket at der generelt er flere mænd end kvinder, som kommer forbi og benytter sig af den daglige kontakt. Men de har også kontakt til kvinder, som oftest henvender sig til det kvindelige personale. De forskellige beværtningers kontakt til kvinder omfatter kvinder, der kommer forbi og spørger om penge eller pant, eller for at sælge ting. Nogle kvinder beder også om bevaringer om at opbevare ting for dem. Andre har et mere formaliseret samarbejde med kvinderne, som de betaler over det sociale frikort for fx at gøre rent og lave plantearbejde. Og kvinderne har også henvendt sig i situationer, hvor de har været i en konflikt eller en ubehagelig utryghedsskabende situation som overfald.

De interviewede er generelt villige til at være i kontakt med kvinderne i utrygge situationer. Nogle fremhævede, at de har overvågning, hvilket gør at der er en større sikkerhed for kvinderne. De fleste forholdt sig også en anelse ambivalente, idet de nødtigt ser at kvindernes tilstedeværelse skræmmer kunderne væk, eller vil stå med ansvaret i en konflikt mellem to personer. Derfor fandt de også, at det er nødvendigt at definere, hvad de kan tilbyde kvinderne, og hvilke faciliteter de må benytte sig af. Flere interviewpersoner vil gerne tilbyde kvinderne støtte i det omfang, de kan. Nogle støtter allerede kvinderne en del, og har en relation til dem, som de gerne vil bevare. Nogle er åbne for muligheden af at støtte kvinderne i en utryg situation ved at låne dem en telefon, give dem en siddeplads og noget vand eller en kop kaffe. Nogle værtshuse og natklubber er trænet til at håndtere utrygge situationer, hvormed det ligger naturligt for personalet at hjælpe, hvis nogen udsat for ubehagelige situationer.

P-vagter

Der er udført et gruppeinterview med fire P-vagter fra Kødbyen, som alle har omfattende kontakt til kvinderne, primært i DGI Byens P-hus. De nævnte at de generelt prøver at have en god dialog med kvinderne. De møder ofte kvinderne i situationer med sexkunder. Hvis der er konflikter mellem kvinden og kunden, forsøger de at tage en medierende dialog med dem. Andre situationer er, hvor kvinden er blevet overfaldet, bestjålet, udsat for vold eller voldtægt, og opsøger en vagt for at få hjælp, som så ringer til politiet. Desuden går noget af deres tid med at rydde op efter brugeres stofindtag.

På spørgsmålet om de kan gøre mere for kvinderne, mener vagterne, at de i forvejen gør rigtig meget. De ser gerne, at de sociale viceværter kommer på banen, som evt. kan hjælpe med noget af dialogarbejdet. Desuden ønsker de at der er mere personale hos Den Blå Bus, som de har gode erfaringer med.

Kiosker kan spille en rolle for mere tryghed

På go-along interviewene pegede kvinderne på flere kiosker langs Istedgade, som steder, de opsøger for at få en eller anden form for hjælp. Vi har interviewet personale ved en af disse kiosker, som bekræfter at de har en del kontakt til kvinderne. Det er bl.a. i situationer, hvor de er udsat for vold af en mand/kæreste, hvor personalet har taget kvinden ind i baglokalet og fået manden til at gå af sig selv. Personalet føler en forpligtigelse i forhold til at hjælpe, og har stor medfølelse og sympati for kvinderne og deres situationer.

Ejeren af kiosken har godkendt muligheden for at systematisere kommunikationen til kvinderne om at de kan henvende sig i utrygge situationer. Han nævnte at idet der er videoovervågning på hele Istedgade, er det et godt sted at søge tilflugt for kvinderne. Også han talte om muligheden for at skabe et sikkerhedsnet i form af Istedgades kiosker og bevaertninger, som signalerer til kvinderne at de kan søge tilflugt her.

Hotellers nattevagter kan muligvis spille en rolle for mere tryghed

Som nævnt har hotellerne omkring Istedgade før spillet en større rolle som tryghedsskabende sexrum for sexarbejde. Vi har interviewet en nattevagt fra et enkelt hotel, som bekræfter at det gør de ikke længere. De har heller ikke i dag oplevet, at kvinderne har henvendt sig inde på hotellet, men har oplevet overfald og slagsmål hvor kvinder har været involveret udenfor hotellet, og personalet har i den forbindelse ringet efter hjælp.

Hotellet vil godt kunne hjælpe med at ringe til politiet, hvis kvinderne befinder sig i en udsat situation og formidle til kvinderne at de har mulighed for at komme ind på hotellet og opsøge hjælp. Dog er der også grænser for, hvad de kan hjælpe med, af hensyn til deres gæster.

6. Idéer fra go-along interviews

Antropologen har undervejs i de gående interviews med kvinderne spurgt dem om, hvad de mener man kan gøre for at gøre gaden mere sikker for dem. De forskellige samtaleemner og idéer fra gåturene er beskrevet her.

Alarmer

Da det hurtigt blev klart, at tryghed kan være svært at etablere i byrum på grund af kvindernes store udsathed, kom talen på gåturene ofte til at handle om alarmer, både i form af alarmer i byrummet og personalarmer. Dog er der flere, der mener, at dette kan gøre livet endnu farligere for kvinden, fx hvis voldspersonen opdager hvor de er placeret.

Kameraer

Overvågning i form af kameraer er kvinderne lidt mere positive overfor. Flere kvinder opfatter overvågningskameraer som en tryghedsskabende faktor, og stiller sig på steder, hvor de ved der er kameraer, da det kan have en afskrækkende effekt på evt. voldspersoner. Desuden er kameraer en bevidnelse af handlinger, som kan bruges til anmeldelser. Nogle kvinder efterspørger flere kameraer i P-kældre og i Café Dugnad om natten. Samtidig er kameraer ikke alene noget, kvinderne mener kan reducere overfald.

Vagter

Kvinderne talte meget om de vagter, de møder på deres ruter, og som de opfatter som potentielt tryghedsskabende. Flere kvinder fortalte historier om vagter, der havde reddet dem på forskellige vis, fx P-vagter, som kom dem til undsætning, hvis de stod i en utryk situation med sexkunder. P-vagterne kan også oplyse dem om, hvor i P-huset det er sikrest at sove. Flere kvinder udtrykte, at de følte sig trygge i P-husene på grund af vagterne, og gerne så, at der enten var flere vagter, eller at de gik hyppigere på runder om natten.

Tryghedspatrulje

Flere kvinder ønsker sig en form for tryghedspatrulje, som patruljerer rundt om natten omkring de steder, hvor de opholder sig, særligt omkring Kødbyen. Nogle kom med eksempler som Natteravnene, som ikke er til stede der hvor kvinderne befinder sig. De ser gerne at en sådan patrulje består af kvinder i frivilligt arbejde.

Netværk af ledsagere til kvinderne

Nogle kvinder efterspørger tilstedeværelsen af et netværk af ledsagere, som kan følge dem til daglig, især i situationer hvor der er en høj risiko for overfald omkring kvinden. Fx hvis hun skylder andre penge eller tjenester, færdes med stoffer eller penge på sig.

Oprettelse af sexrum

Et emne som kvinderne især talte meget om, er at det sælge sex er en meget utryg handling. Utrygheden er forøget med forandringen fra at sælge sex på steder som hoteller, bordeller og sexkabiner i pornobutikker, hvor der var tryghedsskabende personale, til at dette foregår i offentlige rum og på steder, hvor sexarbejderen er isoleret. Derfor er et stort ønske blandt sexarbejdere, at de kan få et fast sted, hvor de kan sælge sex, i form af stationære eller mobile løsninger.

Fixelance

Mobile stofindtagelsesrum som Fixelancen, der fungerede fra 2011 til 2023, er noget flere kvinder omtaler som et virkeligt godt tilbud, et trygt og roligt rum at indtage stoffer i, som de gerne ser komme igen.

Længere åbningstider på tilbud

Et tilbagevendende emne blandt mange kvinder er, at åbningstider på sociale tilbud til dem bør udvides. En kvinde nævnte desuden, at man kan lave om på tilbuddenes åbningstider, således at der primært er åbent om natten, hvor det er farligst for kvinderne at opholde sig på gaden. Det er en løsning, der tager afsæt i kvindernes vilkår og behov.

7. Idéer fra lokale aktører

De lokale aktører, som antropologerne også mødte til interviews, har flere idéer til, hvordan man kan gøre gaden mere sikker for kvinderne. Det er professionelle aktører ved Reden, Mændenes Hjem og Den Blå Bus, forskellige slags af vagter i Kødbyen, samt ansatte i caféer, værtshuse, natklubber, kiosker og hoteller. Flere af idéerne overlapper med kvindernes idéer.

Udvidelse af sociale tilbuds åbningstid

De interviewede efterlyser en markant udvidelse af åbningstiden ved de sociale tilbud til at omfatte alle døgnets 24 timer samt flere ressourcer til mere personaledekning, til gadeplansarbejde og udadgående funktioner. At flere tilbud er lukket om natten, blev omtalt som en "katastrofe".

Følgeskab

En udadgående funktion, som de forskellige interviewede nævnte, er flyverfunktion og følgeskab, hvor personalet har mulighed for at følge kvinderne rundt i byen, fx til forskellige tilbud. Medfølgerfunktionen er en vigtig tryghedsfaktor, fx hvis kvinden skylder penge i stofmiljøet, eller har en historik, de er flygtet fra på grund af trusler.

Sexrum

Personalet ved tilbuddene er meget opmærksomme på behovet for sexrum, og kvindegruppen ved Mændenes Hjem arbejder med et projekt om sexrumsforslag baseret på en survey med deres kvindelige brugere. De forestiller sig et døgntilbud, hvor der evt er både sundhedsfaglig og socialfaglig personale til stede, gerne på en fast adresse. Også KFUK og Reden vil gerne indføre sexrum. Også Den Blå Bus ser gerne en organisering af sexrum i stil med H17 og The Red Van.

Alarmer og overvågning

Alarmer som tryghedsskabende faktor mener flere af de interviewede vil være en "falsk tryghed" fordi der kan gå lang tid før politiet kommer. Det blev dog nævnt, at det evt kunne være nyttigt at have flere alarmer på steder, hvor kvinder sælger sex. Mere overvågning, fx på Café Dugnad, blev foreslået som et tiltag, der kunne fungere som bevismateriale til brug i anmeldelser. Men som interviewpersonen fra Den Blå Bus sagde: "Der foregår kriminalitet på trods af overvågning". I relation til alarmer og overvågning, var der flere der nævnte at flere vagter i gaderummet, fx fra Københavns Kommune, også kunne være med til at gøre gaden tryggere for kvinderne.

Pantflasker i system

Flere medarbejdere ved de sociale tilbud kender til den ofte usete hjælp fra caféer, værtshuse og andre. En socialfaglig medarbejder nævnte, at en af de lokale caféer afleverer pantflasker til Redens kvinder – noget der nemt kan sættes i system.

Skabelse af safe space

En natklub, hvis personale rummer funktionen at skabe et safe space, ser en eventuel mulighed for, at hvis kvinder oplever sig udsat for noget, kan de henvende sig til en af vagterne. Her vil det være muligt at blive trukket lidt til siden og blive holdt øje med, evt i et dertil indrettet baglokale, hvor de kan opholde sig.

Kodeord og fagter

Nogle interviewpersoner foreslår, at man kan lave et kodeord (noget, der bruges i nattelivet) fx et ord eller en kropslig fagt, fx et håndtegn, som vil fungere som kodeord for hjælp, der er indforstået mellem personale og kvinderne. Et forslag er, at dette sættes i system og anvendes af flere beværtninger.

Mærkater

Et mærkat, som indikerer, at kvinderne gerne må opholde sig på den pågældende beværtning uden at de skal købe noget, og som signalerer at stedet har mulighed for at yde beskyttelse i utrygge situationer. Det betyder dog ikke, at kvinderne må opholde sig der i ubegrænset tid.

Praktiske opgaver med brug af det sociale frikort

Flere beværtninger nævner muligheden af at give kvinderne praktiske opgaver i form af fx gartnerarbejde og rengøring, som de kan få drikkepenge eller betaling for over det sociale frikort.

Et mellemed til politi

En ansat ved en natklub nævnte, at de har et nummer, der kan ringes til, et mellemed mellem politiet og vagterne, hvis der er nogle, som er udsat for noget utrygt. Den ansatte foreslog at dette sådanne funktioner kunne forstærkes, så nattelivet i og omkring Kødbyen kan gøres mere sikkert.

8. Workshops med Redens kvinder

På baggrund af bearbejdning og analyse af materialet fra go-along interviews og interviews med det sociale netværk, er de idéer som er vurderet mest relevante for kvinderne at arbejde videre, blevet udvalgt og udarbejdet til to workshops. Begge workshops blev afholdt på Reden 8. oktober 2025. Den ene workshop havde til formål at få kvinder, der er sælger sex, til at designe deres drømme sexrum, i form af enten stationære eller mobile løsninger. Formålet med den anden workshop var at få kvinderne til at kortlægge utrygge ruter og steder, hvor man evt. kan sætte ind med vagter, tryghedspatrulje og overvågning. Konsulenthuset Antropologerne bidrog med at skabe rammer og idéer til øvelser på disse workshops. Ved de to workshops deltog en socialrådgiver fra Reden og to antropologer fra Coexist.

Workshop 1: Kreationer af sexrum

På denne workshop deltog fire kvinder, hvoraf tre havde deltaget i go-along interviews. De blev introduceret til en øvelse, som bestod i at lave en lille mock-up eller model af funktionelle krav til deres drømme sexrum. De fik hver udleveret en pose med forskellige materialer som papplader, træklodser, piberensere i forskellige farver, ler mm. Kvinderne valgte at arbejde alene med disse modeller. Coexists og Redens medarbejdere fordelte sig blandt kvinderne, spurgte undervejs ind til deres modeller, og hvilke forhold de ønskede at lave sexarbejde under. Undervejs snakkede kvinderne meget om både form, beliggenhed og indretning af sexrum.

Opgave 1: Byg og indret et sexrum

Kvinderne blev spurgt om de foretrak stationære eller mobile sexrum. To af deltagerne foretrak stationære sexrum, og fremhævede at det er vigtigt for kunderne at sexrummet har fast beliggenhed, så de kan finde det. De mente også, at dette ville reducere risikoen for overfald. Kvinderne var dog generelt for både stationære og mobile sexrum, og snakkede om muligheden for en placering af begge. En kvinde foreslog at Station 1 blev lavet om til et stationært sted for sexarbejde. Området omkring Kvægtorvet blev også nævnt som et sted for både stationære og mobile sexrum.

I forhold til mobile sexrum kender kvinderne godt til The Red Van, men bruger ikke denne mulighed. Det handler primært om den etniske opdeling af sexarbejdere, hvor de kvinder der deltog i projektet opfatter The Red Van som et sexrum for sorte kvinder. Desuden kritiserede de setuppet for The Red Van og påpegede, at der ofte står flere kunder i kø udenfor, hvilket de fandt for åbenlyst i forhold til, at de selv foretrak mere diskrete løsninger. Kvinderne talte om hensynet til kunderne og vigtigheden af ikke at "skræmme kunderne væk" med for meget personale eller vagter.

Kvinderne var dog enige om, at for både mobile og stationære løsninger er det vigtigt, at der er personale, evt frivilligt personale som selv har været sexarbejder: "Nogle som har forstand på det". Desuden skal stedet gerne være under lægekontrol.

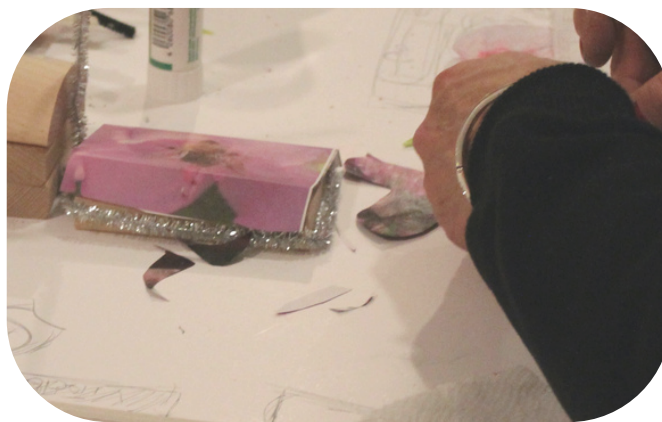
I forhold til de stationære sexrum fremhævede en kvinde et rum med en stol til at lægge sit tøj, et vindue, et skab, hvor der fx kunne være sexlegetøj i skabet. En anden kvinde nævnte, at sexrummet skal være pænt og indbydende, med rent sengetøj og håndklæder: "Ellers går folk sgu igen". Hun nævnte desuden at det var vigtigt med en håndvask, hvor kunden kan vaske sig, og understregede vigtigheden af, at der er klinisk rent. Hun integrerede et billede fra et magasin af et hospitalsmiljø i sin model.

Opgave 2: Stemning og stil i et sexrum

Til workshoppen var det planlagt at kvinderne skulle lave mood-boards på i collage form som beskrev, hvilken stemning de ønskede der skulle være i sexrummet. En kvinde protesterede højlydt, idet hun mente at det ikke krævede en særlig stemning at sælge sex, og at hun så det som et arbejde, der skulle gøres. Andre var uenige. En kvinde mente at stemning betyder noget, og ønskede at skabe en hyggelig stemning med blomster, spejle, dæmpet lys, musik, stearinlys og slør over sengen: "Der skal være hyggeligt, når kunden kommer ind".

Mens kvinderne sad og arbejdede på modeller af sexrum, talte de meget om selve indretningen af sexrummet. En kvinde som arbejdede på en model af en mobil sexvogn, ville gerne have at den blev indrettet med to rum og skydedør, hvor to kvinder kunne udføre sexarbejde samtidig. Desuden nævnte hun, at den kunne udstyres med en chip, kun for sexarbejdere, til at komme ind i rummene samt en lydløs alarm, som kunden ikke kender til. Dertil en skål med kondomer, duft og rene lagner.

Workshop 2: kortlægning af utrygge steder, hvor hjælp ønskes

På denne workshop deltog fem kvinder, hvoraf tre havde deltaget i go-along interviews. Kvinderne blev fordelt i to grupper rundt om to store kort, ét af hele Vesterbro og ét af den del af Vesterbro, hvor de har deres daglige ruter. Desuden fik de hver en pose med materialer bestående af forskellige former for træklodser, tusser og andet.

Opgave:1 Kortlægning af utrygge steder med vagter og patruljer

Den første opgave bestod i at kvinderne lavede deres egne simple mock-ups af vagter, skilte og overvågningskameraer. Imens kvinderne producerede disse mock-ups, talte de i den ene gruppe bestående af to kvinder om utrygge steder og om, hvordan der før i tiden var mere hjælp at hente. De talte desuden om, at larm og lys har en betydning for oplevelsen af tryghed. For meget larm og dårlig gadebelysning skaber utryghed. I den anden gruppe bestående af tre kvinder, snakkede de om utrygge steder, hvor de er i forhandlingssituationer med mænd som mener at de skylder dem noget, og tvinger dem til sex.

Opgave 2: Kortlægning af utrygge steder med vagter og patruljer

Den næste opgave bestod i at kvinderne med *mock-ups* og tusser skulle markere på kortene, hvor der kunne sættes ind med vagter, tryghedspatrulje eller overvågning. I den ene gruppe talte de om alle de steder, der i forvejen er overvåget, men at det ikke virker fordi politiet ikke når at komme. En af kvinderne placerede en vagt i smøge 1, idet hun få dage inden workshoppen havde mødt en vagt her, som forhindrede en mand i at overfalde hende. En anden kvinde placerede en patrulje omkring hjørnet af Halmtorvet og Skelbækgade. Undervejs snakkede de om, hvem en patrulje kunne bestå af: "Nogle mennesker, der forstår os - det ville være dejligt".

I den anden gruppe bestående af to kvinder, placerede begge kvinder en vagt ved Ingerslevsgade, som de nævnte er meget utryg. De placerede også en vagt/patrulje ved Onkel Dannys plads. En af dem placerede en patrulje ved Gasværksvej, og den anden fortalte, at hun dér oplever pengeafpresning. De var enige om, at der er utrygt på Gasværksvej. En af dem placerede en vagt ved Reden, idet hun fortalte, at når hun sidder på trappen til Reden, bliver hun antastet af forbipasserende, som spytter på hende. Hun foreslog også en vagt ved Café Dugnad.

Hun placerede desuden en vagt ved Hotel Wakeup Copenhagen på Carsten Niebuhrsgade, som hun beskriver som "ækkelt" fordi der er mørkt og dårlig gadebelysning. Den anden kvinde placerede en vagt ved Istedgade ved Mændenes Hjem. Den første kvinde nævnte, at det er vigtigt at vagterne og patruljen ikke er så åbenlyse, så mændene i stofmiljøet ikke finder ud af det. For hende var det derfor også vigtigt at patruljen ikke går den samme rute - det skal være utilregneligt - for at mændene ikke får kendskab til ruten. Efterfølgende talte de om, at de ikke har mulighed for at anmelde et overfald, idet volden bliver værre, hvis overgrebspersonen finder ud af, at de har stukket dem.

Opgave 3: Vagterne og kontakten til dem

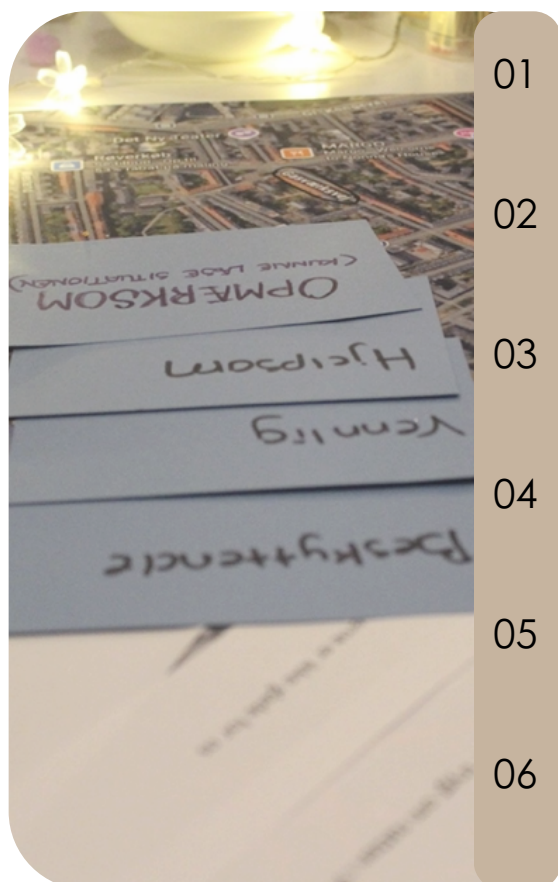
Denne opgave handlede om vagter, og havde til formål at finde ud af hvad kvinderne mener, vagterne kan hjælpe dem med, hvor/når, og hvordan kontakten til vagterne kunne være. Den ene øvelse bestod i at vise 4 udsagn om vagter, citeret fra forskellige go-along interviews med kvinderne, og at tale om kvindernes reaktioner på dem. De 4 udsagn var:

- Vagterne i Kødbyen er venlige og hjælper mig.
- Vagterne er både gode og dårlige. De må gerne reagere, hvis de opdager at jeg er i en utryk situation. Men andre gange skal de lade være med at blande sig.
- P-vagterne er ikke glade for os.
- P-vagterne gør, at der er trygt om natten i P-kælderen.

Kvinderne talte om udsagnene og havde forskellige holdninger til vagterne. Nogle talte om, at de oplevede chikane fra vagter. Én sagde om udsagnene: "Det er rigtigt nok det hele [udsagnene] – men mest at de ikke kan li os".

Opgave 4: Hvad skal den gode vagt kunne/gøre/være

Den følgende opgave bestod i at bede kvinderne om at skrive karakteristika for, hvad de ønsker sig af vagterne ned på papkort. Kvinderne skrev:

Opgave 5: Feed-back på tilbud fra beværtninger om mærkater og fagter

Til slut blev kvinderne samlet i én gruppe, og blev præsenteret for nogle af de idéer og forslag til mærkater og fagter, der kom ud af interviews med de forskellige barer, caféer og natklubber. Kvinderne blev oplyst om, at disse bevärtninger muligvis kan tilbyde at have et mærkat som markerer at kvinderne er velkomne til at opsøge stedet, når de oplever utrygge situationer. Kvinderne blev informeret om, at mærkatet ikke ville betyde, at de frit kan opholde sig der i længere tid eller bruge stedet til andet, fx at tigge eller tage stoffer, men udelukkende betyder, at det er et sted, hvor kvinderne kortvarigt kan søge beskyttelse. Desuden blev kvinderne introduceret til forslaget om at der kan skabes et hemmeligt tegn mellem bevärtningerne og kvinderne bestående af fagter, som kvinderne kan lave for at vise, at de har brug for hjælp eller beskyttelse. Kvinderne blev spurgt om, det var noget, de var interesseret i, og hvad de var mest interesseret i af de to idéer til mærkater og kropslige fagter.

Generelt var kvinderne positivt overraskede over disse forslag, særligt idéen om mærkater. En kvinde sagde: "Selvom det virker som en lille ting, kan det være en stor ting. Det kan gøre, at man kan ryste dem af - nogle gange skal der ikke meget mere til". Det vil ifølge denne kvinde betyde meget at man kan komme ind uden at behøve at købe noget: "Alene det, at kunne komme indenfor en dør uden at blive smidt ud for at være i sikkerhed for en kort stund ville kunne gøre en stor forskel". Mange er bange for at blive afvist ved indgangen, fordi de ikke ligner det typiske klientel. En anden kvinde sagde: "Det vil måske også ligefrem kunne være et positivt statement for bevärtningerne, fordi mærkatet kan symbolisere empati". Fagter er også noget, kvinderne syntes var en god idé. Dog var der én der indvendte, at det ville være nødvendigt at udskifte fagterne engang imellem, da mændene ellers ville kunne finde ud af, hvad de står for.

Læring fra workshops

Under workshop 1 var kvinderne meget optagede af arbejdet med at designe sexrum på en grundig og detaljeret måde – to nåede ikke at blive helt færdige med arbejdet. Det vidner om, hvor vigtig denne idé er for dem, og desuden om vigtigheden af at inddrage kvinderne til at samskabe, når der skal designes nye rumlige tiltag til dem.

Fra workshop 2 viser og konkretiserer øvelsen med kortlægning af byrum hvor det kan være nødvendigt at sætte ind med tryghedsskabende tiltag som vagter og tryghedspatrulje. Endvidere kan det give idéer til, hvordan byrum kan planlægges anderledes for at markere tryggere steder for udsatte kvinder og andre, som opholder sig på Vesterbro. Og så viser kvindernes positive modtagelse af de lokale aktørers idéer om mærkater og fagter, at det vil være oplagt at realisere disse idéer.

9. Idéer til at skabe trygge byrum for kvinder

Dette projekt har fokus på, hvordan man kan gøre gaden sikrere for udsatte kvinder gennem fysiske og sociale tiltag. Det er ikke en nem opgave, da kvinderne lever et liv, hvor utryghed og vold er vilkår i deres hverdag. Derfor er det også vigtigt at samskabe idéer til løsningsforslag med, for og til kvinderne, samt med de aktører, der har indsigt i, kontakt til og i forvejen arbejder for at forbedre kvindernes vilkår.

På baggrund af indsigter fra det empiriske materiale og den idégenererende proces, der er kommet ud af undersøgelsen, har vi indkredset forskellige udviklingsprincipper i tre overordnede kategorier: byrum, sociale tilbud, socialt netværk.

Tiltag i byrum omfatter forskellige muligheder for at oprette rum, hvor kvinder kan sælge sex, samt løsninger i form af alarmer og overvågning på steder, hvor kvinder er ekstra udsatte. På baggrund af indsigten om, at udsatte kvinders adfærdsmønstre og strategier i byrum består i at skabe mulighed for at forudse utrygge situationer, kunne dette være et generelt udviklingsprincip, som arkitekter og byplanlæggere kan arbejde videre med for at skabe trygge byrum.

Sociale tilbud omfatter NGO'er og offentlige organisationer, der arbejder med udsatte kvinder. Udviklingsprincippet her består i at skabe tilbud, som er tilpasset de udsatte kvinders hverdag, fx at prioritere sociale tilbud om natten, have længere åbningstider, mere bemanning, der bl.a. kan agere ledsagere, samt skabe et netværk af frivillige der kan danne en tryghedspatrulje.

Socialt netværk omfatter det uformelle lokale sociale netværk, der er omkring kvinderne, og kan støtte op omkring dem. Her skal der være en balance i forhold til at netværket yder det, der kan vokse ud af hverdagskontakten med kvinderne, som kan være en lille ting men med en stor betydning. Det kan fx være skabelse af safe spaces i beværtninger fx gennem kodeord, fagter og mærkater eller at skabe praktiske arbejdsopgaver for kvinderne med brug af det sociale frikort.

VISION

Skabelse af tryggere sociale og fysiske byrum

UDVIKLINGSOMRÅDER

Byrum

Det sociale
netværk

Sociale tiltag

TILTAG, INDSATSER OG UDVIKLINGSIDEER

Litteratur

Bruhn, E. & T.G. Jensen (2023) Skabelse af netværk for dialog i Den Brune Kødbý. København: Coexist.

Carey, Matthew (2017) *Mistrust: An ethnographic theory*. Hau Books.

Jensen, T.G. et al. (2022) Den Brune Kødbý – En steds- og tryghedsundersøgelse. København: Coexist.

Kronbæk, M. et al. (2022) "Køn, stoffer og vold. Marginaliserede kvinders hverdagsliv på den åbne stofscene i København". I *Byen og Rusmidlerne*: Aarhus Universitetsforlag.

Kusenbach, M. (2003) "Street phenomenology: The go-along as ethnographic research tool." *Ethnography* 4.3: 455-485.

Maini-Thorsen, A. W. (2018) "Jeg kan godt lide, når jeg kan dufte, at jeg har vasket fingre". En eksplorativ undersøgelse af kvinders erfaringer med hjemløshed. Projekt Udenfor.

VIVE (2018) Hjemløshed blandt kvinder i Danmark – En kvalitativ interviewsundersøgelse. VIVE: København.